

Kolozsvár, 1901.

VII. évfolyam.
3. szám.

November.

- »... Kedves fiatal rendtársaimnak önművelődésük ügyében a «Kalazantinum» cz. lap útján kifejtendő működésére Istennek szt. áldását kérem. 1897. okt. 11. Frank Ferencs, rendfőnök.«
- »... Szivem mélyéből üdvözlöm a kegyesrend kolozsvári tagjait és buzgó törekvéseit : örvendek, hogy magaméinak mondhatom őket. 1898. márcz. 15. + Gusztáv Károly, erdélyi püspök.«

Szerkeszti:

HOGYOR JÓZSEF.

Megjelenik:

a szünet kivételével havonként.

Előfizetési ár: 4 korona.

Kiadótulajdonos:

a »Kalazantinum« hittudományi és tanárképző intézet.

Nagy napokról.

A vér a szívből indul ki éltető útjára és oda tér vissza megifjodni.

A magyar catholicismus az ország szívébe, a fővárosba hozta különféle elemeit, hogy onnan fölfrissülve, élettől pirosló artériákban áradjanak ki ismét, szerte az egész országba. A magyar catholicismus összegyűlt, tanácskozott, szónokolt, lelkesült, ünnepelt és — határozatokat hozott. A kimondott elv és annak megtestesítése között azonban még örvény tátong, melyet áthidalni csak edzett jellem képes, emberi gyar'óságunk úgy hozta magával, hogy »sok a szó, kevés a tett.« Azért sokan kicsinyléssel, sokan gúnyos mosolylyal vesznek tudomást a kath. nagygyűlés működéséről. De fanyar lelkületre vall az ilyen megnyilatkozás és semmiképen sem igazolható. Az ironia ritkán használ, sokszor bűn, és mindig sért; a fanyar lelkület terméketlen.

Sok nemes és életre való eszme merült föl a tanácskozásokon, a társadalmi, eucharistikus, tudományos, irodalmi, művészeti és nevelésügyi tevékenység köréből és az őszinte, törekvő katolikus lélek tápot, irányítást merített belőlük. Itt csak ez utóbbi, a nevelésügyi jöjjön tekintetbe és ennek körében is főként három dologra irányuljon a figyelem.

A nevelésügyről tartott összes tanácskozá-

soknak feltűnőleg egységes volt az alaphangulatuk és vezérgondolatuk. A kath. iskolák és névszerint a kath. középiskolák hivatása, szent vallásunk szellemében nemcsak tanítani, hanem *nevelni* az ifjúságot, jelenleg két tényezőben, az államban és családban, nem találja meg a jogosan várt támogatást, és ezért kétszeres buzgósággal az iskolának kell pótolnia azt, a mit ama kettő tenni elmulasztott. Hogy mennyiben állanak a kath. iskolák ezen hivatásuk magaslatán, és melyek a jelen állapotokat létrehozó okok, ezt az előadók elég leplezetlenül, őszintén megvallották. Különben egy tekintet bárkit fölvilágosít.

Megjelölték a célt, melyet a kor követelményei tüznek hazánk kath. iskolái elé, és keresték az eszközöket, melyek a célhoz elvezetnek. A középiskolák szempontjából közülök különösen kettő érdemel figyelmet: az internátusok és Mária-kongregációk intézménye. Abban a családi nevelésnek — nem pótlására, ez lehetetlen, — hanem némileg folytatására; ebben pedig a hitélet ápolására kínálkozik mód. Annaira aktuálisnak találták e két dolgot, különösen a Mária-kongregációk ügyét, hogy megvalósításukhoz már a közel jövőben tételnek lépések: felszólítások mennek a tanító szerzetesrendek főnökeihez és a kath. iskolákhoz, hogy mihamar létesüljenek Mária-kongregációk.

Az intézmény maga azonban csontváz, a

melyre húst és életet az egyén ad; rá is mutattak azon kellékekre, a melyeket internátusok és Mária-kongregációk vezetése követel, összefoglalhatók egy kifejezésbe: Krisztusi erény. Fölösleges rámutatni azon gyakorlati következményekre, melyeket ez az elv a nevelésre nézve maga után von; de tanácsos megszívlelni, hogy az épen ezen ügyben megnyilatkozott közhangulat a dolog korszerűségének csal' atatlan jele; a vele járó követelményeknek eleget tenni pedig buzgó, szorgalmas előgyakorlatokat kíván. Addig kell gondoskodnunk, míg annak ideje van.

Nem új eszmék ezek! De hogy elhangzottak, el komoly okadatolások, kivánságok és határozatok kíséretében, hogy elhangzottak a katolikus országos nagygyűlésen, ez az idők jele; az élet azon megnyilatkozásai, melyeknek forrása benn, a dolog lényegének mélyén van, csalhatatlanok és tette hínak föl. Egyesek kicsinyléssel, mások vérmes reményekkel gondolnak az elmúlt napokra. Szükkeblüségre vall az egyik, nem elég okos a másik. Minden jel arra mutat, hogy föléledt zsibbadtságából ez a hatalmas szervezet, melynek magyar katolicizmus a neve, föléledt és fejlődésnek indul. De fejlődése a növekedés általános törvényein túl nem teheti magát: vajudás, átalakulások, külső és belső küzdelmek jelzik útjait; de halad biztosan és föltartóztathatatlanul. Ezért nincs alap csüggedni és nincs ok ábrándokon merengeni. Megindult az élet, az egészséges részek hatalmasan fejlődnek, az aléltságukban éltüket vesztett elemek pedig elkorhadnak és leválnak maguktól.

Csermő.

Párhuzam a Biblia- és Homeros között.

(Folytatás.)

Ha szemügyre vesszük az *elbeszélés* szempontját, akkor az ily módon végzett tanulmányunk eredményeként állíthatjuk, hogy Homeros elbeszélő részei általában lassan haladnak az epopea útján kifejtetük felé, a mennyiben házi eszközök, királyi jelvények, emberek tagadhatatlanul vonzó leírásával nyernek többszörös megszakítást. A hősök nevéhez úgynevezett állandó jelzők tapadnak, melyek körmönfont ügyességgel vannak megválasztva. Achilleust „gyorslábú = πόδας ὠκύς“ jelzővel kapcsolatban emlegeti Homeros, Agamemnon úgy szerepel költészetében, mint „a kinek birodalma messzire terjed = εὐρὺ κράτων“, Odysseus „πολυμήχανος, πολύμητις = ravasz, ügyes“ tulajdonsággal van felruházva és végre különös jelenség nála, hogy még a kanásznak is „isteni = δῖος“ jelzőt ad. Maga a költő is belátta, hogy műve eme jelzők folytonos előkerülése miatt egyhangúságba esik s azért ugyanazokat a kifejezéseket és szólásmódokat új és új összeköttetésbe igyekezett hozni ismétlés alkalmával: apró

vonásokat toldott hozzá, különféle finom árnyalatokat szőtt közé; ilyenek az ő kedvencz tagadólagos kifejezései: „οὐδ' ἄνωσε βέλος = nem röppene hatástalanul a nyíl“, hatott a nyíl helyett, vagy „nem vala figyelmetlen a szóra“, figyelt helyett. Homerossal a jelzők tekintetében s a nyelv iránt kivívott érdemében a világ összes költői közül csak az egy Dante vetekedhetik.¹⁾

Ehhez viszonyítva a Biblia elbeszélése rendkívül élénk, meglepően gyorsmenetű, kitérések és megszakítások hiányában s ha van benne, a mi az elbeszélés természetes menetét, bár csak kevésbé is megzavarja, az minden esetre egy, magában mély bölcseséget és életrevalóságot rejtő közmondás. A személyeket e szent könyv már nem tiszteli meg olyan természetű jelzőkkel, melyek arra vallhatnának, hogy alkotójuk a művészet keresettségére törekedett. Még meglepőbb sajátja az, hogy az egyének neveit mindig kiteszi, nem helyettesíti azokat névmással. E különös jelenség oly társadalmat tételez föl, mely a természeti állapothoz sokkal közelebb áll, mint Homerosé.

Egybevetés czéljából nagyon alkalmas elbeszélés kínálkozik a görök esposokból, melylyel szemben az egyiptomi József történetének egy szakaszát állítjuk.

Odysseus Alkinoos király ünnepélyén, a szív mélyéig ható megindulás közepett hallgatja a tróiai hőstöket magasztaló Demodokost, a mi Homerosnál ilyen szavakban nyer kifejezést:

„Αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
πορφύρεον μέγα φάρος ἔλων χερσὶ στιβαρῆσιν
καὶ κεφαλῆς εἴρουσε, κάλυψε δὲ καλὰ πρόσωπα.
αἶθετο γὰρ Φαίηκας, ὑπ' ὀρούσι δάκρυα λείβων.
ἦτοι ὅτε λήξειεν ἀείδων θεῖος ἀοιδός,
δάκρυ ὀμορξάμενος κεφαλῆς ἀπο φάρος ἔλεσεν
καὶ δέπας ἀμφικύπελλον ἔλων σπείσασκε θεοῖσιν.
αὐτὰρ ὅτ' ἄψ ἄρχοιτο καὶ ὀτρύνειαν ἀείδειν
Φαίηκων οἱ ἀριστοὶ, ἐπεὶ τέρποντ' εἰκίεσσιν,
ἄψ Ὀδυσσεύς κατὰ κράτα κάλυψάμενος γοάσασκεν

Odyss. VIII. 83--93.

(Odysseus izmos kezével megragadja fejedelmi bársony köpenyét s fejére borítja, hogy nemes arcát elrejtse és a phaeakok előtt a szeméből előtörő könnyeket eltitkolja. Midőn az isteni dalnok elhallgatott, Ulisses letörlé könnyeit, levéve fejről a fátyolt és serleget vevén, italáldozatot mutatott be az isteneknek. Midőn Demodokos a phaeakok előkelőinek ösztönzésére, kik bájoltan hallgatták szavait, újra kezdett énekelni, Odysseus ismét elfödé arcát és sirásra fakadt.)

Gyönyörű szavak, melyeket ember az őszinte érzelmek ecsetelésére valaha talált, de a szépség elvitathatatlan előnyeit hordják magukon a Biblia ama szavai, melyeket a nagy zsidó hadvezér az utókorra hagyott örököül, midőn az ártatlan egyiptomi József történetét tolmácsolta. József testvérei csoportjában, kik már másodizben keresték föl sok fáradalom közepette országában, megpillantván legifjabbik öcscsét, Benjaint, ily szavakat intézett hozzájuk: „Ez a ti legifjabb öcsétek, kiről szólottatok vala nekem? És ismét mondá: Az Isten legyen kegyelmes neked, fiam! És elsiete onnan, mert öcscsén szíve megindult és kigördülnek vala könnyei és bemenvén egy szobába, sira. Azután mosdott arcczal ismét kijöven, megtar-

¹⁾ Szász: A világirodalom eposai.

tóztatá magát és mondá: Hozzátok föl az étkeket“. Mily egyszerű szavakban kifejezést nyert nemes érzelmek árja! Oly érzelmek ezek, melyek észrevétlenül utat törnek maguknak a legkeményebb szívek belsejébe is s önkénytelenül könnyeket erőszakolnak ki az olvasó szeméből, ha elgondolja, hogy a hálátlanság, melyet a testvérek öcscsük iránt tanusítottak, feledve van, bár Józsefnek hatalmában volna ezt most megtorolni. Az ártatlan öcscsén könnyező József kérdészködése ősz atyja felől oly modort tüntet föl, mely nagyon megható.

Íranyozzuk tekintetünket azon műfajra, melynek keretében a költő saját belső világával szemben a külső világot tárja elénk művészi vonásokban. Igazán sajnálnunk kell a régieket, hogy, bár semmi szín alatt nem vonható kétségbe a természet rajzolására alkalmas tehetségük, az égis magasztalt mythologia eltörpítette a természet nagyszerű világát s megfosztotta azt valódi kellemétől.

Ezen körülmény nyújtja nekünk azon állításunk megerősítését, hogy a görögök valódi, vagyis a szó igazi értelmében vett *leiró költészettel* nem bírtak. Nem lehet tagadni, hogy a szép természet ölen lefolyó élet boldogságáról, romlatlan, érintetlen erkölceiről s egyszerű foglalkozásáról nem adtak volna az utókor-nak ragyogó képeket; keressétek csak a tájképek, évszakok s égi tünemények festését, alig akadtak egy-egy halovány vonásra.¹⁾ A természet nagyszerű tüneményeinek a képzelem merész szárnyalására valló megszemélyesítése nem engedte, hogy a görög mély megindulást érezzen azoknak láttára. A lenyugvó napban, melynek aranyos sugarai a leghájosabb idylleket fakasztották a modern költők szívéből, a nap és éj természetes váltakozásában, mely a teremtés csodájának képét tárja elénk, csak egyöntetű operagépezetet láttak. Hogy Homeros leírásaiban oly természetű szépségeket hagyott az utódok csodálatának, melyek napjainkig első helyet biztosítottak számára az emberi lángelmék sorában, kétségtelen. Azonban az semmit sem von le dicsőségéből, hogy oly férfú multa fölül, kinek lelkét maga a világ Művésze ihlette páratlan szavakra.

Kénytelenek vagyunk oly rajzokat állítani egymással szembe, melyek az embert életének ugyanazon helyzetében hozzák lelki szemeink elé. Az Eumaios pástornál elrejtőzött Odysseus megismertetése fiával ily módon nyer leírást Homerosnál:

„Φάμθησε δὲ μιν φίλος υἱός,
ταρβήσας δ' ἐτέρωσι βάλ' ὄμματα, μὴ θεός εἴη.
καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα.
ἄλλοις μοι, ἕϊνε, φάνης νέον ἢ παροῖθεν,
ἄλλα δὲ εἶματ' ἔχεις, καὶ τοι χρὸς οὐκέθ' ὁμοῖος.
ἢ μάλα τις θεός ὄσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν.
ἀλλ' ἴληθι; ἵνατοι κεχαρισμένα θύομεν ἱρά
ἢ δὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα. φαίδεο δ' ἡμέων
τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς.
οὐ τίς τοι θεός εἰμι. τί μ' ἀθανάτοισιν εἴσχεις;
ἀλλὰ πᾶτήρ τεός εἰμι. τοῦ εἵνεκα σὺ στεναχίῃων
πίσχεις ἄλγεα πολλά, βίας ὑπο δέγμενος ἀνδρῶν.
ὣς ἄρα φωνήσας υἱὸν κύσει, καὶ δὲ παρειῶν
δάκρυον ἦκε χαμαῖε. πάρος δ' ἔχε νωλεμὲς αἰεῖ.“

¹⁾ Chateaubriand: A kereszténység szelleme.

(„Ekkor csodálkozott rajta a fiú s attól félvén, hogy valami isten áll előtte, hirtelen elfordítja arcát. Majd megszólítván őt. ezeket a szavakat intézte hozzá: „Idegen, egészen másnak tűnsz fel előttem, mint mielőtt e ruhákat felöltöd, többé nem hasonlítasz magadhoz. Te kétségkívül egyike vagy az Olympost lakó isteneknek; de légy kegyes hozzánk, áldozatot mutatunk be neked és művésziesen vésett arany edényeket ajánlunk föl tiszteletedre.“ Ennek azután így válaszolt a sokat szenvedett, isteni Odysseus: „Nem vagyok én isten. Miért hasonlítasz engem a halhatatlanokhoz? Én vagyok a te atyád, kiért ezer veszélyt kiállottál s az emberek erőszakoskodásaival megküzdöttél.“ Szólt s megcsókolta fiát és könnyei arcán végig peregvén, megnedvesíték a földet; mert eddig elég ereje volt azokat visszatartani.“)

Határozottan elhibázott az atya és fiú megismertetésének e jelenete, mert olyan helyen, hol az érzelmek viszik a főszerepet, hol tehát az esemény drámai színezetet nyer, nem szabad hozzáférnie a csodásnak, mely megfosztja a valószínűség bélyegétől. Lám! milyen szerencsés volt Homeros az ő istenvilágával, mikor a testi szépség bájával megáldott Odysseus személyében egy istent akart Telemachossal fölismertetni. Máskülönben „ez a pillanat telisteli van nagy lelki fölindulásokkal, melyeket a költő ugyanegyidejűleg választékos és megindító szépséggel tudott fölruházni.“)

Meglepő különbségre akadunk, ha a Genesis azon jelenetét figyeljük meg, mikor az egyiptomi József megismerteti magát testvéreivel, kik a nagy éhség idején ismeretlenül gabonát jöttek vásárolni Egyiptom urától. Szinte előre érezzük a gyönyörű rajzolást, mely a rideg szívet könnyekig meghatni képes. Talán mindenki előtt ismeretesek bonczolandó történetünk előzményei, melyek: a testvérek javulásának kemény próbátévése, ezek nagy megrémülése, továbbá az, hogy Júda túsul ajánlkozik Benjaminért. Itt következik a dolog lényege, midőn ugyanis elmondják, micsoda szavakkal bocsátotta el őket ősz atyjuk a hosszú útra: „Tudjátok, hogy kettőt szült nekem feleségem. Kiment az egyik s azt mondtátok: A fenevad ette meg őt, és mindeddig meg nem jelent. Ha ezt is elviszitek és valami baja történik az úton, ősz hajamat keserűséggel vizitek a föld alá.“²⁾ „József nem tartóztatható tovább magát, sokan állván körülötte; azért parancsolá, hogy menjenek ki mindnyájan és semmi idegen ne legyen jelen az egymás megismerésében. És fölemelvén szavát, sira, úgy hogy meghallák az egyiptomiak és Fárao egész háza. És mondá testvéreinek: Én vagyok József; él-e még atyám? S testvérei nem felelhetnek vala, nagy ijedéssel megrettenvén. Kiknek ő kegyesen mondá: Járuljatok hozzám. És mikor közelebb járultak: Én vagyok, úgymond József, a ti testvéretek, kit eladtatok Egyiptomba. Ne féljetek és ne essék neheze-tekre, hogy eladtatok engem e tartományba; mer megmentéstekre küldött engem az Isten előttetek Egyiptomba.“³⁾

„És midőn megölelvén, nyakába borúlt öcscsének,

¹⁾ Croiset: A görög eposok története.

²⁾ Móz. I. k. 44 f. 27–30.

³⁾ U. o. 45 f. 1–6.

Benjaminnek, sira; amaz is hasonlóképen sírván az ő nyakán. És megcsókolá József minden testvéreit, és sira mindeniken.¹⁾

Oly képek lappanganak ezen megismertetés keretében, melyek az egyik megindulásból a másikba ejtenek, az egyik elragadtatásból a másikba ringatnak. A leggazdagabb, finoman fokozatos, szívet, elmét egyaránt betöltő rajz, melyhez a képzelet sem adhat semmit. Nincs mit csodálkozni azon, hogy korunknak egyik csinos tollú magyar műfordítója e kép elolvasásánál bámulatában ily szavakban tört ki: „Tercmethet-e ilyet az élet, a valóság? vannak-e ilyen epizódjai a történelemnek? Csodáljuk, hogy a költészet eléggé ki nem zsákmányolta!”²⁾

A bűnös testvérek csak annak a gondolatától, hogy „apjuk ősz haját keserűséggel viszik a föld alá, ha Benjaminnek valami baja történik“, kétségbe esnek, Jákob fájdalmának képe megtöri Józsefnek szívet. Azután az az *én vagyok József* kijelentés mily különös! Ulyssesnek egy engedelmes, hü gyermekkel van dolga s azért *πατήρ τεός εἶμι* = *én vagyok a te atyád*; József az ő rövid mondásával mindent ki akar fejezni, hogy eszükbe hozza a bünt is. Nem így beszél tehát: *én vagyok a ti testvérték*, hanem nyomósan: *én vagyok József* s rájuk nézve ezzel mindent megelevenített a közös múltból. Zavarba jönnek, de nem méltósága ejti őket félelembe, hanem a bűn, mely lelkükön szárad. Mily kimélet, gyengédség rejlik szavaiban: *testvérték, kit eladtatok Egyiptomba!*

József nem veszi zokon elárultatását testvérei részéről, Isten kezét látja azon, mely nagy hatalmát megalapította s az elárultatás csak eszközéül szolgált ennek. Ezért a legnagyobb bámulatra méltó hely ez az Isteni Gondviselés ragyogó példája! A görög ezt a csodás bölcseséget a fatum hatalmának tulajdonítaná s azt mondaná Homeros: a szerencse karolt föl. De hát akkor hová lesz a hatás? A szív hideg marad, egykedvűen nézi a véletlent és nem támadhat benne nemes érzélem. Hogy mennyire nem keresett a Biblia előadása, kitetszik azon helyből is, midőn József csókot nyom testvérei ajkára. Benjaminnál kezd s tovább folytatja talán kor szerint. Modern szerző a tragikus hatás emelésére mily gyönyörűen használta volna föl e jelenetet, ha a csókolás tényét a vétkes testvéren kezdi!

(Befejezése köv.)

Halmi Ferencz.

Halottak napján.

*Zúgnak, búgnak a harangok,
Temetőbe sokan mennek;
Bús az arczuk, fáj a szívük,
— Halottja van mindegyiknek.*

*Leborúlnak a sírdombra,
S fájó szívvel, könnyelt szemmel,
De lélekben imádkozva
Beszélgetnek az Istennel.*

¹⁾ U. o. 45. r. 14—16

²⁾ Szász: A világirodalom eposai.

*Itt egy apa, ott egy anya
Kedves gyermekét siratja
S jelsóhajtnak vérző szívvel:
»Küldj vigaszt oh ég s föld Atyja!»*

*Közel amott fájdalmasan
Sír, zokog két kicsi árva;
Édes anyjuk uem rég hunyt el,
S hogy visszajő várva-várja.*

*Majd el áll a könnyek árja
Nem zokognak, panaszkodnak,
Hanem édes jó anyjukért
Buzgó szívvel imádkoznak.*

*Végre búsan haza mennek;
— A többi már ügyis elment —
Úgy fáj nekik, hogy anyjukat
Nem láthatják, csak oda fent.*

*Otthon szívük vérzik, sajog,
Hogy oly nagyon elhagyatott,
Majd békülten mondja ajkuk:
«Legyen meg az akaratod!»*

Kemény Fános

Buda halála és a Nibelungenlied.

Az egyes nemzetek története a mondákkal kezdődik s azok homályába vész. A művelődés kezdetleges fokán az emberiség nem kereste az igazat, a valót, hisz erre nem is lett volna képes, hanem nála ép úgy, mint egy gyermeknél a képzelő erő vitte a főszerepet, mely mohón kapott a csodás és nagyszerű után, s mellette az igazság keresése, kutatása háttérbe szorult. Jóllehet ez így van, azért a történeti alapot a mondától még sem tagadhatjuk meg, sőt mondhatjuk, hogy nincs monda, melynek számai nem vezetnének vissza valami történeti eseményhez, a melyet csak később színezett és bővített ki a népek költői képzelete, fantáziája. Így tehát a mondában kétféle elem egyesül, a történeti és a képzeleti; ez utóbbinak természetesen nagyobb a szerepe s ennek következtében a monda nem lesz rabja a történelemnek, hanem „souverain önállósággal, néha csak a nép fantáziájától, máskor a legjelentéktelenebb mellékkörülményektől vezéreltetve cseréli fel az adatokat és színhelyeket, keveri össze a századokat és eseményeket.“¹⁾ E mellett nagy szerepe van a mondában még a nép egyéni természetének, gondolkodásmódjának is, mely sajátos jeleget ad az illető mondának. A germán Nibelungenliedben és a svéd-norvég Eddában ugyanazon Attila szerepel s mégis mily különbség köztük. Az Eddában neje bosszujának lesz áldozata, mivel megölte testvéreit, míg a Nibelungenliedben a nő éppen Attilát használja fel arra, hogy testvérein bosszúját kiölthesse. És ez nagyon természetes, mert a pogány világnézet szerint a vérségi viszony sokkal erősebb, mint a házassági, míg a kereszténységnél ennek ellenkezője áll. A latin fajok „Flagellum Bei“ jelzöt adnak Attilának,

¹⁾ Heinrich G. Etzelburg és a magyar hunmonda.

míg a germánok őt, mint alapítót szeretik feltüntetni, a mennyiben hízelt nekik, hogy több városuk alapítását a világot meghódító hős nevéhez fűzhetik. „Ez a nép csak a fényt véli látni, még eltűnté után is kápráztván tőle szeme, amaz csak a sötétség borzalmaít s a felköltött rémulét iszonyát érzi, melyben eltűnté után találja magát.“¹

Így fejthetjük meg még az oly mondák közt is tapasztalható különbséget, melyek egy közös forrásból származtak, s csak későbbi fejlődésükben lettek egyes népek kizárólagos tulajdonává. Ezen szétválásuk után külön-külön fejlődnek, gazdagodnak az egyes mondák, s a nép képzelő ereje mindaddig gyarapítja körüket, míg csak oly kor nem következik be, a melyben a nép mintegy kilépve a gyermekorból, s kivetkőzve a naiv képzelődésből, kicsinylőleg tekint a mondái alkotásokra és bennök az igazat, a valót kezdi kutatni, s mindazt elhanyagolja, a mit észjárásával nem tud összeegyeztetni. Ez a legveszélyesebb valami a mondára nézve. E tekintetben talán egy nép helyzete sem mondható szerencsétlenebbnek, mint épen a magyaré. Mint határozott adatokból tudjuk a Vezérek, majd az első Árpád-házi királyaink idejében a hegedősök, a lantosok ajkán hangzottak az ősi mondák, de csakhamar elnémultak, s már a Névtelen megveti „a hegedősök csacska énekét“, s a többi krónikásaink is, kik mondáinkat írásba foglalták, nagyon erős kritikát alkalmaznak, de azt azért még sem tudják megtenni, hogy a mondái helyett teljesen történetit nyújtsanak, hanem itt-ott az előbbit is feltüntetik: s most már az utókor, a midőn tudatára jött annak, hogy minden csak a népiesen épülhet, s hogy minden csak a népiestől újulhat meg, más szóval, hogy a népben van a költészetnek kiapadhatatlan forrása, óhajta Arany Jánossal: „vajha többször tegyék ezt, vajha több figyelemre méltassák mesés részleteiben is a hazai mondát.“² Igen, most megfordult a koczka. Mi azokat keressük és kutatjuk, a miket krónikásaink szerencsétlen kezekkel kiselejtezték. „Míg más népek mondáikból vonnak következtetést a történelemre, addig a mi helyzetünk olyan, hogy a történelem világánál vagyunk kénytelenek keresni a mondái elemeket.“³ De bármennyire letarolt is a mező, a kutatásnak mindig meg volt és meg van a maga eredménye, mi világos jele annak, hogy egykor gazdag mondavilágunk volt. E kutatás soha sem öltött oly nagy mértéket, mint a nemzeti szellem megújulásának a korában. Ez időben mindennél, de különösen a költészetnél a hazafiság volt a lüktető erő; a költők nemzeti tárgyat választottak, nemzeti irányt követtek. Buzdítani, lelkesíteni kellett. Hogy lehetett volna ezt inkább tenni, mint a dicső múlt felderítésével? Hol lehet megtalálni a hősi erőt, a romlatlan erkölcsöt, ha nem a hadverő Árpád vitézei között? A nemzetet mély álmából kellett felrázni, s ezt nem lehetett másképp tenni, mint azon ellentét feltüntetésével, mely a jelen sivársága és a múlt dicsősége között létezett. A múltban megtaláljuk mindazt, a mi buzdításul szolgálhatott a nemes követésére, s viszont elrettentő például a nemtelen kerülésére.

Szász K. A világirodalom eposzat. II. k. 146. l.

² Arany J. Naiv eposzunk.

³ Arany J. Naiv eposzunk

Így irányult a figyelem a mondák világa felé. Ezek után mi sem volt természetesebb, mint az, hogy a mondákat vizsgálni, gyűjteni, osztályozni kezdték s így létre jött a magyar mondavilág kritikája. Kutatni kezdték mondáink eredetét, vajjon nemzetiek-e azok vagy pedig kölcsönöztek? Mondáinknak egyik nagy csoportja az úgynevezett magyar monda, melyhez a vezérek és a királyok mondája tartozik, nemzeti eredete körül nem foroghatik fenn kétség: másképen áll a dolog a magyar-hún mondát illetőleg. E kérdést leginkább a hún-magyar rokonság tisztázása oldhatná meg, míg ez eldöntve nincs, addig csakis bizonyos fajszeretettel tulajdoníthat e mondának nemzeti jelleget. Igaz ugyan, hogy a mondában a két nemzet története nagyon szépen össze van kötve. Így a mondában Árpád Attilának egyenes utóda; Csaba vitézei elejökbe mennek a magyaroknak, bevezetik őket az ígért földjére, melyet azután a magyarok, mint őket jogosan megillető örökséget követelnek. Igen, ez így van a mondában, de nem a történelemben. A történelem tanúsága szerint a nagy hún birodalom Attila halála után felbomlik, minthogy csak hatalmas egyénisége tartotta azt össze s a magyarok csak több évszázad múlva jönnek az új hazába, a mikor már a nagy hún birodalom és a hatalmas hún király alakja csak a népek emlékezetében élhetett. Ebből azonban nem lehet azt következtetni, hogy a magyarok semmit sem tudtak a húnokról. A hagyomány több századon át is megmarad a nép ajkán s így, ha a húnok után e hazában lakó avarokról nem is tudtak a magyarok, tudhattak a húnokról, mint a kik tetteik által sokkal inkább megörökítették emléküket. Tehát ha a magyarok az őshazából nem is hozták magukkal mondáikat, még akkor is fennmarad egy eshetőség, hogy azokat az új hazában lakó népektől hallották.

Nagyon vakmerő dolog tehát, a magyar-húnmondában eredeti elemek létezését tagadni. De ha már ezen az állásponton vagyunk, nagyon óvatosoknak kell lennünk, hogy túlzásba ne essünk. Mert tagadhatatlan, hogy vannak a magyar húnmondában oly helyek is, melyeknek eredetiséget szkeptikus vizsgálatok után nem tulajdoníthatunk. Krónikusaink előadásában olyan viszonyok, olyan tulajdonnevek találhatók, a melyek idegen forrásra vallanak és azt mutatják, hogy mondánk a fejlődés első fokán nem állapodott meg, hanem idők folyamában változott és idegen elemekkel bővült. Legnagyobb a valószínűség arra nézve, hogy ezen idegen elemek forrása a germán eposz, a Nibelungenlied. Az Árpádok korában a németekkel majd békés, majd pedig háborus viszonyaink elég sűrűn ismétlődtek, de még ezen felül is, tagadhatatlan, hogy részben a német papok, szerzetesek voltak azok, kik nemcsak a kereszténység, hanem e mellett még a tudományosság magvait is elhintették nálunk. Buzgókodásuk közben bizonyára nem feledkeztek meg azon történetekről sem, melyek Attila nevével voltak kapcsolatosak, ezeket el-elmesélgették annál is inkább, mert ha a magyarok Hunfalvy Pál feltevése szerint nem is tartották magukat a húnok elődeinek, a németek bizonyára azoknak tartották őket. Az a Pilgrim, ki nálunk a kereszténységet hirdette, a mondákat is gyűjtette, még pedig nemcsak nemzeti színtelen, hanem nálunk is a Duna mentén, s

így nagyon könnyen megtörténhetett, hogy a mi mondáinkból a németekébe és viszont mentek át egyes mozzanatok. „A monda nem ismer válaszfalakat nemzetiségek közt, s nem válogatja meg forrásait eredetök szerint. Mint a kis mag, melyet a szél messze tájakra visz magával, úgy egyes mondai elemek is megfajthatatlan uton módon kerülnek idegen népekhez, s ott tovább élnek és tovább fejlődnek.”¹ Tehát mondáink nemzeti eredetét sem nem lehet, sem nem szabad vitatnunk, de más részről azt sem tagadhatjuk, hogy van bennök kölcsönzött is. Nem csatlakozunk egyik szélsőséghez sem, hanem azt valljuk, a mit Gyulai Pál, hogy „valószínűleg közbül van az igazság.” Hogy mi az eredeti és mi a kölcsönzött, azt csak részletes összehasonlítás után lehetne kimutatni. — Nékünk ez most nem czélunk, — a mi terünk sokkal szűkebb.

Ha már elismerjük azt, hogy mondáinkban vannak kölcsönzött helyek, akkor el kell fogadnunk azt is, hogy e kölcsönzött helyek forrása, ha nem is a germán Nibelungenlied, de minden esetre német eredetre viendő vissza. Mint már említettük, a szomszédos népek mondáit több szál fűzi össze, mely körülmény alkalmul szolgált egykor krónikásainknak, s alkalmul szolgál most költőinknek, kik a multhoz fordulnak, hogy ezen szálak kapcsán áthatoljanak az idegenbe s új mondai elemeket teljesen nemzetivé téve, tárgyak körébe fölvegyenek. Így tett Arany is. Midőn korának szelleme, szükségei figyelmét a mult felé irányították, nem a honfoglaló magyarokat, nem Árpádot veszi tolla alá, hanem Attilát, jölehet ennek alakja nem áll oly szoros összefüggésben a magyar nemzet történetével. Attilán akad meg a szeme, mert tudta, hogy a világhódító hős Európa minden táján lakó népek képzeletét foglalkoztatta, s így mondai gazdagságot talál, bár merre is fordul.

De nemcsak ez a körülmény, hanem mint már érintettük, korának szelleme is a magyar hunmondához utalta Aranyt. „A hun-magyar mondában mintegy jelképezve látta Arany nemzete viszontagságait, tragikumát, vigaszát, reményét. A hun birodalom dicsősége, hatalma romlásnak indul, elhanyaglik, de a bujdosó Csaba unokája, Árpád azt később visszaállítja, a kire századokon át várnak az erdélyi hegyek közé menekült hunok maradékai. Vajjon a magyar birodalom is nem indult a hanyatlásnak háromszáz év előtt, s háromszáz év óta nem küzdünk, nem lelkesülünk-e abban a reményben, hogy visszafoglalhatjuk helyünket az európai nemzetek nagy családjában?”²

Midőn tervbe vette örökbecsű művét a Buda halálát, hatalmas képzelő ereje és a hazai mondák bizonyára elégségesek lettek volna annak megalkotásához, de figyelme megakadt egy alkotáson, a Nibelungenlieden, melyet azután mintául is választott, de anélkül, hogy önállóságát áldozatul vetette volna.

(Folyt. köv.)

Visegrádi Lajos.

¹ Petz Gedeon: A magyar hunmonda, 97. l.

² Gyulai P. Arany J. emlékezete. Bpesti Szemle XXXVI.

Az öreg szolgál.

Irta: *Sienkievics Henrik.*

(Lithwos)

— Befejezés. —

A doktor nélkül Mikolai önfeláldozása ismeretlen maradt volna. Ez orvost azonban Mikolai régóta gyűlölte bizonyos okból. Volt nekem egy bájos fiatal nagynénim, atyám nővére, ki házukban lakott. Én rendkívül szerettem, mert nagyon jó volt. Legkevésbé sem esodálkoztam azon, hogy mindenki szerette és köztük a doktor úr is, fiatal, igen értelmes és az egész környéken igen tekintélyes férfiú. Mikolai azelőtt a doktort szintén kedvelte, sőt pompás fizikónak nevezte, ki kitünően üli meg a lovat. Midőn azonban többször házukba járt és pedig *Marynia* nagynénit illető előre megbeszélte kilátásokkal, Mikolai nézete az orvos úr iránt teljesen megváltozott. Illedelmesen viselkedett ugyan vele szemben, de hidegen, mintha teljesen idegen volna.....

Ha a doktor néna nagyon sokáig időzött nálunk, akkor Mikolai morgott, ha köpenyét feladta neki. „Nagyon szükséges, éjszaka botorkálni. Ki látott ilyet?” Most nemcsak a szidással hagyott fel, sőt ellenkezőleg hallgatott, mint a csuka. A derék orvos csakhamar észrevette, mi a baja; és ha az öreg ép oly szeretettel mosolygott is rá, mint azelőtt, mégis, azt gondolom, nem nagyon volt neki inyére.

Szerencsére azonban a fiatal Aeskulap iránt *Marynia* néni egész más érülettel viselkedett, mint az öreg Mikolai. Történt, hogy egy szép estén a hold igen romantikusan világított be a szalonba; a virágágyak jazminjai kellemes illatot terjesztettek, mely a nyitott ablakon át a szobába hatolt, *Marynia* néni a zongora mellett: „*Jo questa notte segno*” dallamát énekelte és doktorunk feléje közeledve remegő hangon kérde, hogy elhiszi-e, hogy ő nélküle élni tudna? A nagynéni, úgy látszik, ez iránt kételkedését fejezte ki, mindenesetre azonban kölcsönösen erősítették mennyire szeretik egymást, és erre a hold lön tanúnak hiva.... Szerencsétlenségükre ép e pillanatban lépett be Mikolai, hogy meghívja őket egy theára. A szemei elé tárult jelenet alkalmat szolgáltatott, hogy azonnal a papához rohanjon, azonban nem találta őt a szobában, mert ép a gazdasági udvaron volt elfoglalva. Az öreg tehát egyenesen a mamához futott, ki azonban őt szokásos szelid mosolyával kérte, hogy ebbe ne avatkozzék bele. A megszegyénített Mikolai hallgatott tehát, de nem keveset mérgeződött egész este és mikor atyám, mielőtt nyugalomra tért volna, még az írószobába ment, hogy néhány levelet írjon, Mikolai követte, az ajtónál azonban állva maradt, hallhatóan köhintett és toppantott a lábával.

— Mit akarsz Mikolai? — kérdezé atyám.

— Ez a... hogy is hívják no? Meg akarom a méltóságos urat kérdezni, igaz-e, hogy kisasszonyunk férjhez megy, azaz....

— Igaz. Mit akarsz még?

— Az mégsem lehetséges, hogy a mi kisasszonyunk ehhez a.... hogy is mondjam.... miféle úrhoz menjen férjhez.

— Mit beszélsz? Elment az eszed Mikolai? Neked csak mindenbe bele kell kotnyeleskedned!

— Nem a mi kisasszonyunk-e? Nem az ezredes úr leánya-e? Az ezredes úr sohasem egyezett volna bel. Talán nem érdemel a mi kisasszonyunk egy földbirtokost és pedig egyet a javából? És vajjon — engedelemmel legyen mondva — micsoda egy orvos? Kisasszonyunkat a nép neveltség tárgyává tegyem-e ki?!

— Az orvos úr okos ember.

— Okos, igen, okos! Mintha kevés orvost láttam volna még! A táborban járkáltak össze-vissza, a fő-tisztikarnál serénykedtek, de mit tovább! Mikor az összeütközésre került a dolog, egy sem volt látható. Az ezredes úr nem egyszer nevezte őket czérnahu-szároknak. Ha az ember egészséges, nem nyúl hozzá, csak ha már félig halott, akkor gerelyével vagy tudom én, hogy hívják késeiket, megjelenik. Azt nem virtus vágni, ki már nem védheti magát, ki már ujját sem tudja mozdítani. Próbáld meg egyszer, míg egészséges és a karabélyt emeli. Hah, hah! borzasztó bölcsesség, az embernek késsel a csontjáig hatolni! Ez mind mit sem ér! Az ezredes úr felkelne sirjából, ha tudna erről. Miféle katona egy orvos? Egész más egy földbirtokos! Az nem lehet! A kisasszony nem mehet hozzá. Minden parancs ellen volna. Szóval az orvos úr kissé magasra kapaszkodott!

Mikolai szerencsétlenségére azonban az orvos magasra kapaszkodása mégis a legjobb eredménnyel járt. Félév elteltével megtartották a lakodalmat és *kisasszonyunk* az ezredes leánya elhagyott bennünket, kísértetve a rokonok és házbeliek különösen pedig az öreg Mikolai üdvkívánataitól és könyhullatásától, hogy sorsát a doktoréval megoszassa. Mikolai nem neheztelt rá, nem tudta megtenni, mert nagyon szerette őt, de az orvos úrnak nem tudott megbocsátani. Talán sohasem mondta ki nevét és azon volt, hogy ne is említse soha. Mellesleg meg akarom említeni, hogy Marynia néni Szaniszló doktor mellett igazán boldognak érezte magát. Egy év multával Isten egy kedves fiucskával ajándékozta meg őket, utána egy leánykával és így a hogy Isten rendelte. Mikolai úgy szerette e gyermekeket, mint a magáét, kezein hordozta, tapsolt nekik és csókolgatta őket. Mindazáltal észrevettem, hogy bizonyos keserűséget érzett szívében Marynia iránt. Egyízben karácsony estén együtt ültünk, mikor kint egy kocsi zörgése hallatszott. Mi az ünnepekre mindig sok rokont vártunk, azért így szólt atyám:

— Nézz ki Mikolai, ki jött!

Mikolai kiment és csakhamar visszajött sűgárczó arczczal

— A kisasszony van itt! kiáltott már messziről.

— Kicsoda? kérdé atyám, habár már tudta, kiro l van szó.

— A kisasszony!

— Melyik kisasszony?

— Hát a mi kisasszonyunk, válaszolt az öreg. S íme a kisasszony belépett a szobába, de három gyerekkel. Az öreg azonban semmi áron nem akarta őt másképp nevezni. Végre azonban a doktor iránt való ellenszenv is megszűnt. Hania, az öreg Mikolai unokája nagyon súlyos typhusba esett. Rám nézve is ki-

nos napok voltak ezek, minthogy Hania kortársnőm volt és egyedüli játszótársam és én úgy szerettem, mint testvéremet. A doktor úr három napig el nem hagyta a beteg szobát. Az öreg, ki szíve minden szá-lacsokjával unokáján csüngött, betegségének egész ideje alatt, mint valami tébolyodott járt kelt. Nem evett, nem aludt, hanem a beteg-szoba ajtajához ült, mert anyámon kívül senkinek sem volt szabad a beteg ágyához közelednie. Csendesen a legnagyobb fájdalmat érezte, mely majd széttépte keblét. Edzve volt minden fáradság, minden csapás ellen és mégis már-már a kétségbeesés szélén állott a kis lányka betegágya mellett. Midőn végre halálos aggodalomban töltött hosszú napok után Szaniszló doktor csendesén kinyitotta a betegszoba ajtaját és boldogságtól sűgárczó arczczal az előszobában az ítéletre várakozónak e szavakat odasűgta: „megvan mentve“, az öreg tovább nem bírta ki, sírt, mint egy gyerek és a doktor úr ábaihoz vetette magát, zokogás közben ismételve: „Jóltevőm! drága jóltevőm!“

Hania ezután csakhamar felgyógyult és az orvos úr drágább volt Mikolai előtt, mint a szemefénye.

— Fenegyerek! szólt minden egyes alkalommal sűró bajuszát kétfelé simítva, fenegyerek! Pompásan üli meg a lovat és ha ő nincs, akkor Hania már... de nem is akarom a számon kiereszteni.

Körülbelül egy év mulva az öreg kezdett erősen összeesni. Egyenes tartása és erős alakja meghajlott görnyedten járt, felhagyott a zsörtölődéssel és hazudozással is. Végre, mikor már a kilenczvenedik évet is majdnem elérte, egészen gyerekes lett. Madárcsapdát készített és szobájában egész csapat madarat táplált. Nehány nappal halála előtt már nem ismerte fel az ismerős személyeket, hanem halála napján szellemének világossága újra fellángolt tiszta erős fényben. Szüleim akkor, anyám egészségének helyreállítása végett, külföldön tartózkodtak. Én egy este kis öcsém-mel Kazimierzzel és Pater Lajossal, ki szintén már jól megöregedett, a kályhánál ültünk. A forgószéltől csapkodott hópelyhek az ablak tábláit verdesték. P. Lajos imádkozott, és pedig Kazios felügyelete mellett megvizsgáltam a puskát, hogy a holnapi vadászatra rendben legyen. Ekkor hirtelen hirülhózták, hogy az öreg Mikolai halálán van. A lelkész úr azonnal a házi kápolnába ment, hogy a Legszentségesebbet elhozza és én lélekzetet veszítve futottam az öreghez. Halványan feküdt az ágyon, egészen sárga volt és félig megmerevülve, de csendesen és eszméletnél volt. Ez a majdnem teljesen kopasz fej, két vágással diszítve, igazán szép volt, feje volt egy öreg katonának és derék férfiúnak. A szentelt gyertya lángja homályos fényt vetett a szoba falaira. A sarokban csipogtak táplált madarai. Az öreg egyik kezével a szentséget mellére szorította, míg a másikat, mint egy liliom oly halvány Hania csókjaival tetézte. A pap belépett és megkezdődött a gyóntatás, azután a haldokló engem akart látni.

— Uram és drága nagyságos asszonyom oly messze vannak innét, suttogott, azért esik nehezemre a meghalás. Hanem Ön itt van, aranyos ifiuram, gazdám... Viselje gondját árvámnak... Isten meg fogja jutalmazni. Ne haragudjék rám... ha valamit

vétettem ellene.... bocsásson meg. Talan terhére voltam, de hű....

Elhallgatott és szemei bezárultak, de csakhamar újra felnyitak és hangosan felkiáltott, sietve, mintha már lélekezete fogyna:

— Uran!.... Gazdám.... Árvám.... kezeidbe, óh én Istenem....

— Ajánlom a bátor katonának, hű szolgának és igaz embernek lelkét! — fejezte be ünnepélyesen Pater Lajos.

Az aggastyán nem élt többé. Mi ágya körül térdeltünk és Pater Lajos hangosan elkezdte a halott imákat mondani.

Sok év múlt már el azóta. A becsületes szolgának sirját buján benötte a hangafű. Szomorú idők következtek ránk. Nagy vihar zavarta meg falucskánk szent és csendes tűzhelyét. P. Lajos is a sírban nyugszik, Maryniá nagynénit is eltemettük már, magamnak tollal kell mindennapi kenyeremet megkeresnem és Hania.....

Az ő emlékénel annál forróbban folynak könnyeim....

Ford. *Peckl Mihály.*

Halálhangok.

1.) *A ssobúcska.*

»Mi ver tel sulyos álmomból
Kedves szelid hangján?
Oh nézd anyám! ki jár ott kint
Ily késő éjszakán?»

„Nem hallok s látok semmit is,
Csak szunnyadj édesem!
Most néked nem szól szép zene
Te bájos gyermekem.“

„Nem! földi hang ez nem lehet,
Mely ily örömet ad:
Ez angyalok hívó szava.
Anyám jó éjszakát!“

2.) *As orgona.*

„Csak egyszer játszék orgonán
Még kedves szomszéd úr!
S üditse tel tájó szívem,
A melyben bánat dúl.“

Könyörgve szól és játszik az,
A hang oly megható,
Hogy nem játszott még így soha,
Oly szép s elbájoló.

„Oh ismeretlen tündér hang!
Remegve szólt s megállt,
De a barátné lelke már
A szebb hazába szállt.“

3.) *A rigó.*

„Nem üz a vágó a kertbe le,
Ellekszem nyáron át;
Csak egyszer hallanám én még
A víg rigó dalát!“

És elfogják a gyermekrek,
De hangja elnémúl,
S fejét lehajtva üldögél,
Szeméből könny csordul.

A gyermek ekkor rátekin,
Elrejti könnyeit;
Megértve ezt cseng-zeng a hang
S szemténye megtörik.

Uhland után ford:

Alfa.

Agamemnon halála Homerosnál és Aeschylosnál.

(Befejezés.)

Most, a midőn a hírnök Tróia elfoglalásának hírt hozza, visszaemlékezik a chorus Kalchos jóslatára; egyik része már beteljesedett, győztek, de hátra van még a másik része, hogy a győzelemmel együtt nagy szerencsétlenség éri Agamemnonot. Ettől fél a chorus, azért sóhajt föl így:

πέλοιτο δ' οὖν τὰ πὶ τούτοις ἐν πράξει, ὡς
θ' ἔλεγε τὸ δ' ἄγχιστον Ἀπίας ἰσχυροῦς ἄριστος
γαίης μονόφρουρον ἔρκος. (245—248.)

(Bár szerencse koszorúzná mindezeket a hozzá legközelebb állónak kívánsága szerint, ki most egyedül védi Apisnak a földjét!)

A chorus félelme nem alaptalan. Klytaemnestra nem tudta feledni leányának föllázadását s minél tovább gondolkozott fölötte, annál ridegebb színben tűnt föl előtte férje, ki annyi időre képes volt őt egyedül hagyni s leányát sem kimélte. Szívében a szeretet mindinkább kezdett kialudni s helyét a méltatlankodás, harag és bosszuállás vágya foglalta el. Hozzájárul ehhez még Aegisthos izgatása is, ki a már amúgy is elkeseredett nőt még inkább iparkodik föltüzelni Agamemnon ellen, hogy így megnyerje magának s ezáltal célját könnyebben elérje. Klytaemnestra és Aegisthos titkos házasságra lépnek; ez az ősi mythosban is megvan, ámde ott nem tartják titokban, hanem, hogy annál rútabb színben tűnjenek föl, nyíltan üzik becsstelenségüket. Ott ez jó, mert megfelel a költő céljának, ki szembe állítja Penelopét és Klytaemnestrát s míg az egyiket úgy mutatja be, mint hű feleséget, kit hiába akarnak eltántorítani, nem hisz a koholt híreknek s állhatatosan ellenáll a kérések zaklatásainak, addig a másikat úgy állítja szemünk elé, mint egy könnyüvérű, kéjvágyó asszonyt, ki, bár tudja, hogy férje még él, nem bírja kivárni annak hazaérkezését, a csábító karjai közé dobja magát s nem törődik a nép véleményével. Ez azonban nem felelt meg Aeschylos céljának; ilyen alak tragikus személy nem lehet. Amott csak a bünt látjuk benne,

ki még gyermekeivel sem törődik; Iphigeniát nem sajnálja, a kis Oræstest hazulról elküldi, Elektrát üldözi, míg itt épen anyai szeretete által hat reánk. Iphigenia elvesztése fölötti fájdalma kinozza folyton, e veszteség hidegfíti el férjétől, az teszi lehetővé Aegisthosnak, hogy hozzá közeledjék s végre csakugyan titkosan házasságra lépnek. Titkosan, mert a népnek nem szabad sejtienie semmit, sőt midőn hallja a férjének megérkezéséről szóló hírt, mint valami jó hírt, úgy fogadja s mutatja, mintha özvendene megérkezésének:

γυναῖκα πιστὴν δ' ἐν δόμοις εὐροί μολών
οἴκῳ περ οὖν ἔλειπε. (589—99.)

(Hűnek találja ő feleségét palotájában, midőn megérkezik, olyanak, mint midőn itt hagyta.)

A hiszékeny népet sikerül is neki elámítani; pedig már ekkor elhatározták Aegisthossal, hogy Agamemnonnak meg kell halni. Ámde, míg az ősmhythosban Aegisthos hajtja végre a tettet, mint a ki jogos bosszút áll atyjáért, addig itt háttérbe szorul, csak másodrangú szerepe van s Klytaemnestra lép elő. Ő van itt jobban megsértve, neki kell a boszuló szellem szerepét magára venni s ő ennek meg is felel. Midőn Agamemnon megjelenik, Klytaemnestra kitörő örömmel fogadja; elmondja, mennyire elhagyatva érezte magát hosszú távolléte alatt, hányszor áztatta könnyeivel vánkösát s mindenféle kedveskedő és dicsőítő címekkel látja el. Mindenki azt hiszi, hogy férjének örül; örül annak, igaz, hogy férje megérkezett, de csak azért, hogy legalább kitöltheti rajta bosszuját. Majd egy ravasz fogáshoz folyamodik, hogy ezáltal is kimutassa Agamemnon hiúságát és dicsvágyát. Megparancsolja szolgálóinak, hogy biborszőnyegekkei borítsák be az utat Agamemnon kocsijától egész a palota bejáratáig. Agamemnon eleinte visszautasítja ezt, mert nem akarja magára venni az istenek haragját azzal, hogy az őket megillető tisztelet és hódolat nyilvánításban részesüljön. Gyöngesége azonban, melyet már a chorus azelőtt Iphigenia feláldozása alkalmával oly szépen festett, ismét kitünik; nem tud ellenállni Klytaemnestra folyton megújuló kéréseinek s bár fél, hogy e miatt majd baj éri, mégis tetszik neki e hódolat és kitüntetés és enged.

Minden jel arra mutat, hogy valami nagy dolog fog történni: már érzik a gyilkosság előszele. A chorus félelem és remegés szállja meg, érzi, hogy Kalchas jóslatának másik fele is be fog teljesedni, de nem tudja, hogy mi módon s épen ez a bizonytalanság kinozza legjobban.

Maga a gyilkosság nem a nyílt színen történik, hanem bent a fürdő szobában. A részleteket Kassandrától tudjuk meg, kit mint rabnőt, hozott magával Agamemnon. Ennek a jelenléte még inkább fokozza Klytaemnestra haragját és bosszúvágyát, mert most beigazolván látja azon gyanúját, hogy míg ő itthon könnyek között, bánatban, elhagyatottan élt annyi ideig, addig Agamemnon nem nagyon sóhajtozott utána, hanem iparkodott a trójai nőekkel vigasztalni magát. Haragja Kassandrára is kiterjed s ezért ennek is halnia kell.

Kassandra, mint jósnő látja, hogy mi fog történni Agamemnonnal s ő vele s azt meg is jósolja; előbb

azonban a család előbbi történetét is elmondja, hogy így föltüntesse azon okokat, melyek e ház romlását előidéztek. Míg ezekről beszél, addig világosan érthető, de midőn Agamemnon meggyilkolására tér át, már homályos lesz. Képzeletében látva a rettenetes dolgot így kiált föl:

ὦ τάλαινα, τόδε γαρτελεῖς;
τὸν ὁμοδέμνιον πόσιν
λουτροῖσι φαιδρυνάσα, πῶς φράσω τέλος;
τάχος γὰρ τὲδ' ἔσταί' προτείνε, δὲ χεῖρ ἐκ
χερὸς ὀρέγματα (1072—1076.)

(Óh szerencsétlen: mit csinálsz? Derék férjed ott a fürdőkádban mosva, hogy mondjam el a végét? Gyorsan hozzá lép: kezeit kiterjesztve feléje nyúl.)

Még azt is megjósolja, mivel és hogyan hajtja végre Klytaemnestra a tettet:

ἔ, ἔ, παπαῖ παπαῖ, τί τόδε φαίνεται;
ἦ δικτῶν τί γ' ἄιδου; (1079—80.)

(Óh, óh, borzalom! mi látszik ottan? talán a halált okozó háló?)

ἄ, ἄ, ἰδοῦ, ἰδοῦ ἄπεχε τῆς βοῆς
τὸν ταῦρόν ἐν πέπλοισιν
μελαγχρόφ λαβοῦσα μηχανήματι
τύπτει πίτνει δ' ἐν ἐνύδρῳ κύτει (1090—93)

(Óh, jaj-jaj! vedd ki e nő kezeiből a férjet: alattomos lélekkel beburkolva a lepedőbe üti, beleesik az a vízzel telt kádba.)

Világosak lesznek e szavak, midőn nemsokára kihallatszik a palotából a halállal küzdő Agamemnonnak jajkiáltása. Cassandra tehát igazat jósolt: most már érti szavait a chorus. Saját halálát is megjósolja, de vigasztalja az a tudat, hogy nem halnak meg boszultatlanul:

οὐ μὴν ἄτιμοί γ' ἐκ θεῶν τεθνήσκωμεν.
ἦἔει: γὰρ ἡμῶν ἄλλος αὖ τυμάροσ
μητρὸκτονον φίτιμα, ποινάτωρ πατρός (1214—1216)

(De halálunkat meg fogják boszulni az istenek. Majd el jön ismét egy másik boszuálló, ki megöli anyját, hogy megboszulja atyját.)

Igy adja elő Aeshylos Agamemnon meggyilkolását s azon okokat, melyek ezt előidéztek. Ezután előlép Klytaemnestra, majd Aegisthos, mindketten meg akarják okolni tettüket, de a nép nem akar megnyugodni: nem tudja elfeledni az ő jó uralkodóját. Aeshylos sokat változtatott a régi mythoson, de változtatása csak azért történt, hogy az eseményt alkalmassá tegye a tragikai feldolgozásra. Megváltoztatta sok tekintetben a szereplők jellemét: Homeros Agamemnona hű férj, jó családapa, bölcs fejedelem és derék hadvezér s az istennő maga kényszeríti, hogy leányát áldozza föl; meggyilkolását tehát egyáltalában nem lehet megokolni s nem egyéb, mint egy közönséges gaztett: itt ugyan szintén kiváló hadvezér s népe, mint bölcs fejedelmet magasztalja; ámde gyermekei iránt való szereteténél nagyobb dicsőségszomja: mint férjet, hűtlenséggel nem vádolhatjuk, de a látszat ellene van. Van benne jó is, rossz is, sajnáljuk, de azt is belátjuk, hogy bűnhődnie kellett. Más Klytaemnestra jelleme, kit anyai szeretete sokkal nemesebbé tesz s más Aegisthosé is.

Az eseményen és a személyek jellemén kívül még a színteret is megváltoztatta Aeschylus, de ez nem esztétikai, hanem tisztán politikai okokból történt. Homerosnál Mykenae Agamemnon székhelye s ha e mondának van valami történeti alapja, mint Schlieman ásatásai bizonyítják, tényleg ott is volt; erre azonban más városok is igényt tartottak, mint Amyklae, Argos etc. Ez utóbbi különösen akkor, midőn 463-ban (Ol. 79. 1.) sikerült neki Mykenae elpusztítani. Midőn e darabot 458-ban (Ol. 80. 2.) színrehozzák, már akkor kezdenek a peloponnesosi háború fellegei gyülekezni Görögország egén; az athéniek szövetséget kötnek Kimon indítványára az argivokkal, Spárta engesztelhetetlen elleneivel s a megaraiakkal. Felhasználja tehát az alkalmat a költő, hogy a szövetség ünnepét ezzel is emelje s a cselekmény színhelyét Mykenaeből Argosba teszi át.

Földi József.

Alom a Tátrában.

A szíves olvasót az annyiszor emlegetett, világhírű pásztortanyára, a Tátrába akarom vezetni, kövessen türelemmel. Mert csodálatos, hogy annak az óriási európai embernek, kit a szlávok féktelen phantasiája alkotott és kinek a lába egészen Szibériáig nyúlik, törzse Oroszország, feje Lengyel- és Csehország és a ki karjait a Balti és Adriai tenger partjai felé tartja kiterjesztve, a lüktető szíve épen Tátra. Mi bár nem állíthatjuk, hogy országunknak épen a szíve volna, de hogy magasra nyúló koronája, azt bátran.

Ezt a Tátrát látni, egykori ideáim legszebbike volt.

Ez a poétikus Tátra az olvasó előtt áll, ha gyöngyvázlatomnak képzeletükkel segédkeznek és elképzelnek egy vadregényes, hegyes-völgyes vidéket, melynek hegyormai az égboltozatot tartják, völgyei a hegyi partok kristályainak kifogyhatatlan bányái.

A Tátra különben sok négyzetmérföldnyi területen emelkedik a magyar-lengyel határon. Itt beláthatatlan fenyves-takarótól borítva sötét gyász képében állanak az ég oszlopai, ormaik erősen „pipálnak,” amott hatalmas sziklafal meredezik, máshol ismét kopasz, sötét ősz hegy-aggastyánok olvadnak össze az ég felhőivel, vagy pedig plastikus sziklacsoportozat terül el, melynek kővé vált vitézeiről, boszorkányairól, sárkányairól szebbnél szebb regéket mesélnek a naiv pásztorok. A ki először látja a hegyeket, meglepetését alig tudja tolmácsolni. A marmota szokatlan éles füttye, a zerge hajmeresztő ugrásai szikláról-sziklára, a havasi régió mindmegannyi állati és növényi sajátága a környezettől egészen elütő jelleget kölcsönöz kedves Tátránknak.

A tisztelt olvasók ragadjanak ki a sok közül egy ilyen hegyrészletet. E hegyekbe képzeljenek tavat, mert ilyen is van bőven a Kárpátok királyában. Tehát egy tavat képzeljenek, mely tükreben mutatja az azurkék eget, körülvéve mély, sötét, ünnepélyesen csendes fenyvessel és előttük fog állani a történet színtere.

A napfölkelte elragadó látványa a Tátra ezen vidékére csalt fel engem egy nyári napon már korán reggel, midőn még a kelet bibor palástjának csak kis szegélyét mutatta; és én itt a természet-nyújtotta gyö-

nyörök mámorától ittasan figyelem természetanyánk egyszerű gyermekeinek titokzatos életét.

A tó partján gyönyörűségeesen ragyogó gyémánt fényű harmat-cseppek lopkodják szemem szomjas tekintetét, a tó fölött csicseregő fecskék, magasan kóválygó héják, vijjogó sasok keringenek; messziről az erdő lágy susogása enyelegve versenyez a tó vizi nympháinak titkos locogásaival. A lenge szellő egy-egy levelet zörgetve felkap és a tó sima tükre a hab-tündérek játékaúl ereszti, körülötte a felhőtlen ég bibor képe hullám-körökben remeg végig...

Ez alatt a nap előtűnik a hegyek mögül, a párolgó harmat éltető illata mind jobban és jobban átjárja a vidéket, gyönyörű tarka-barka lepkék röpködnek a tópart díszes-virágos szőnyegén. Egy-egy fürge pinyóke ágról-ágra száll az ő vihart jósoló „pinty-pinty-pinty” szavával; messzebb a völgy felé síró galamb kesergő bűgása törekszik a lenge szellőn, bús panaszát gyengéd párja édesen viszonzza. Közben a tó tükreben gyönyörködő bükkfa sűrűjében a ligetek dalnok királya ezerféle érzelmet keltő melódiái bűvös álomba ringatnak, melyet csak éleszt égi balzsamát lehelő reggeli szellő és az ősfenyves egyhangú susogása...

Egyre magasztosabb béke kezd honolni körülöttem. Lassan-lassan elhallgat a fülemile bús, bánatos csattogása, csak a pinyóke egyhangú, viharjósító, türelmetlen hangja cseng a fülemben... Már úgy érzem, mintha igen boldog lennék, de valami titkos aggodalom bánf. Mintha nem is a tó partjának idyllikus életét, hanem a zúgó tenger szirtes partjairól a féktelen orkán az Oceán fölött való diadalát szemlélném. Csakugyan én tulajdonképpen tengerparton állok. Sűrű, sötét éj van, csak a nyugati égboltozaton kis fényes foltot látni, mely valószínűleg az előtűnedező holdat jelenti. Az orkán zúg, bömböl tovább, míg a teljesen előjött hold ibolyás fénye végig nem dereng az éji láthatáron. E halovány hold világánál látni a tengerparton dült arcú emberi alakot, karjai átokra emeltek, mintha az egész égboltozatot izmos vállaira akarná ragadni. Hangjával túl akarja harsogni e zúgó elemet s úgy tűnik fel, mintha végre diadalmoskodnék a csapkodó hullámok zaja fölött. Az éjjeli tanyájukról felriadt vadak ijedten menekülnek a vadon sűrűjébe...

Csendesedik végre a kimerült tenger, az égboltozat ezer meg ezer csillaga nyugodtabban tükrözik a fáradt vizóriásban. Maga az éj is hallgatózni kezd, csendes álmat hintve a természetre. De a szirten borzalmas látvány tárul elő, képe a vadságnak, árnya a kétségbeesett léleknek. A szerencsétlen kétségbeesett eloltaná az éj világosságát, hogy még a saját árnyékát se lássa; ezt nem teheti. Így legalább az éji csöndet tör meg és szörnyű átkot dörög a menynek. Hangját a sötét vadon eképp visszhangozza a hallgató Oceánnak:

„.....Te gyűlölt ellenségem! Gyűlölt vagy, mondom, mert szabad vagy! Hah! Szabadság! Kegyetlen kízó te! Tán te is szabad vagy sivitó, féktelen északi szél? Még e vadak is szabadok! Nem türhetem! E hullámokba temetem rablánczától kopott tagjaim. Mit habozol tenger? Csapj ki korlátaidból és szabad, hah átkozott! kebledre ölelj! Mit? Édes az élet? Mikor még jogát is tagadja a rabság. És ti fenevadak,

miért nem mártjátok be e nyomorult rabtestbe karmaitok élet? Ah, hisz ti is szabadok vagytok, a szabad megveti a rabot. Ezerszer átkozott életem nem kelesz már!... Ti menyei lámpák, tán ti is szabadon csillagoltok? Átkozott hold és ti menyei csillagok mind! Minek is ragyogtok, mikor egyetlen reménysugarat nem lövelltek reám? Mit akarsz te áruló sötét éjszaka? Tán a fekete gyász képét akarod nekem mutatni? Miért hallgattál el vizek világa? A szerencsétlen kétségbeesett léleknek sötét panaszeit akarod hallgatni? Hah! Tudom már. Fény és mozgás az élet jelei, az Oceán a halálé. Ime választanom kell... Oceán! Megváltó halál, rablánczaim összetörője, üdvözölt légy! Életem rabság volt, de a halálom, te kínoló halál, te lész az első szabad cselekvésem! Úgy látszik nem is vagyok méltó az életre, a minthogy rab voltam egész életemben. Tán az Isten rabnak teremtett volna? Nem hiszem. De bűn volt, ha a virágillat átlengte a rabot! Kegyetlen sors. A rab minden tekintete a természet szépségére szentségtörés! Keserves rabkenyér. A nagyságra gondolni is gáztett! Átkozott rabélet! Mit? Édes az élet? Átkozott az élet s te szabad Oceán rablánczaimat leoldani nem tudod? Az élet nem volt az enyém, hadd legyen legalább a halál!... Te undok élet e vizekbe fojtlak! Készülj szabad elem rabmártélokot kapsz!

E pillanatban két gömbölyű női kar fonódott vállai körül, ránéz a kedvesére és rémült kétségbeesés tör ki ajakán: „Azt hittem, hogy már végre szabad leszek s ime a szerelem rabjának halála sem szabad!“...

Mélyen sóhajtott a szerelmes pár után becsukódó Oceán. A habok messzire csaptak ki, zúgni kezdett a tenger, hullámai már lábaimat érték. Futni akartam, de a szirt, a melyen álltam, hirtelen a víz alá merült és én... felébredtem.

Zsebóráim tized mutatott. Felkeltem, körülnéztem a Tátra hegyormain s az ég erősen sötét volt, tompa zúgása átjárta a meleg levegőt s a kitörő vihar nehéz cseppjei már permeteztek.

— — — *dvai.*

Vegyések

Névnep. Intézetünk igazgatójának, főt. Russel Károly urnak, névünnepe előestéjén, nov 3-ikán fényes társaság gyűlt össze ebédlőnkben oly czélből, hogy minden jót kívánjanak azon férfiúnak, kinek vonzó egyéniség minden körben szeretetet és mély tiszteletet keltett. A vacsora kedélyes hangulatban telt el, mely után intézetünk ének és zenekara adott elő néhány ügyesen összeállított darabot. Részünkről örömmel ragadjuk meg itt is az alkalmat, hogy a szeretve tisztelt igazgatónak ismételen minden jót kívánjunk.

Akadémia Kalazancsiánák. Mult számunk zár-takor vettük a budapesti Kalazantinum értesítését Akad. Kalazancsiánájuk megalakítását illetőleg, mely szerint annak főjegyzőjévé Ullrich Józsefet, aljegyzőjévé pedig Károsi Sándort választották meg. Komoly munkássága megnyitására okt. 12-én diszgyűlést rendezett a következő tartalmas tárgysorozattal. Boieldieu, Bagdadi Kalifa, nyitány. Előadja a zenekar. Megnyitó beszéd: Tartja Ullrich József, az Akad. Kal. főjegyzője. Schumann: Élj őseink hazája. Előadja az énekkar.

Arany János: Rendületlenül. Szavalja Horváth Jenő. Rosas: Hullámok felett. Előadja a zenekar. Jalosits András, mint ódaköltő. Felolvassa Földi József. Eule: Serenade. Előadja a zenekar. Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban. Szavalja Faber Oszkár. Vörösmarty-Egressy: Szózat. Előadja az énekkar.

A kolozsvári Akad. Kal. okt. 19-én tartotta II. gyűlését, mely alkalommal Kemény János szavalt lendülettel s Garai Antal adott elő érdekesen. Az ügy jól fölfogott érdeke mellett bizonyít minden esetre úgy a jegyzők buzgalma, mint a növendékek munkakedve, mik lehetővé tették, már nov. 9-kén megtarthatta az Akad. Kal. III. rendes gyűlését, mely Nagy Gyula szavalatából és Bognár Pál előadásából állott. Mindkét esetben élénk eszmecsere váltás volt a hallott szavalatok és előadások után.

Gymnasiumi ünnepély Helybeli főgymn-unk tanuló ifjúsága sikerült ünnepélyt rendezett nov. 5-én, védőszentjének, szent Imre herczegnek tiszteletére. Megelőzőleg szt. mise volt, melynek befejeztével az ifjúság a gymn. dísztermében gyülekezett, hol illustris közönség előtt kezdetét vette az ünnepély. A vegyes kar előadta szt. Imre himnusát, mely után az önképzőkör elnökének beszéde következett. Szt. Imre erényeinek fejtegetése után meleg szavakkal buzdította az ifjúságot ezek követésére. Hallottunk egyes szavalatokat és vonzó tollal írt fölolvasást a középkori magyar nökölösti életről. Az ünnepély egyik kiemelkedő mozzanata volt főt. Erdélyi Károly dr., igazgató úr beszéde, melyben szent Imre tiszteletére, a hazafiság eszméjének fejlesztésére és a mély vallásosság ápolására buzdította a tanuló ifjúságot. A program sikerült részei voltak válogatott énekszámok, melyek főt. Rietly Károly énektanár úr, fáradhatatlan buzgalmát dícsérik.

As egrí hősök szobra. A „Dobó szobor“ bizottság lelkes fölhívást intézett a nemzet fiaihoz, melyben kifejtette azon okokat, melyek révén e „titánok“ méltán megérdemlik, hogy maradandó emléket állítsunk számukra. Gyűjtő-íveket bocsátott ki szerkesztéssel, de egyes adományokat ily címre is lehet küldeni: Polgármesteri hivatalnak, Eger. Koronázza siker a nemes eszmét!

Szabóky emlékesete. Az egrí hősök szobra mellett még egy nevezetes mozzanatról kell számot adni. Dr. Szabóky Adolf kegyesrendi tanár a „Kath. Legényegyletek“ szervezőjének felállítandó szobráról van szó. A nemes, szép czél érdekében ime e néhány sor:

Szabóky emlékesete.

„Nem hal meg, ki úgy élt, mint te,
nagy férfiú. *Berzsényi.*“

1905. július hó 24-én huszonöt éves évfordulója lesz **dr. Szabóky Adolf**, kegyesrendi tanár temetésének, annak a nagy temetésnek, melyhez fogható — részvétnyilvánulás, igaz fájdalom és halotti pompa tekintetében — Deák Ferencz és Baross Gábor halálát leszámítva, alig volt látható fővárosunkban...

Hogy mije volt Szabóky a fővárosnak és egész Magyarországnak; mije különösen a mostoha viszonyokkal küzdő iparos osztálynak: fölöslegesnek tartom fejtegetni. Be van az irva örökké lángoló betűkkel a **Központi Katholikus Legényegylet** évkönyveibe; be van az éves ércznél maradandóbban volt tanítványainak szívébe lelkébe.

Igaz, hogy Szabóky önzetlen és szeretettől sugalmazott fáradozásainak legszebb földi jutalmát élvezte, polgártársainak tiszteletében és szeretetében,

ámde az ember gyarló! Sokszor csak „theatrum mundi”-nak tekinti az emlékezetet, s ebben választottait ideig-óráig vendégszerepelteti.

Hogy Szabóky szép emlékét az elmosódástól (esetleg az utódok féltékeny pietásától) megoltalmazhassuk, szoborról kellene gondoskodni a magyar legényegyletek atyja számára. Kezdeményezők lehetnének azok az iparosok, kik még ma is élvezik Szabóky áldásos munkásságának gyümölcsét; közreműködők pedig a hazai összes legényegyletek, a főt. kegyesrendi tanár urak, világi papok és szerzetesek, s minden magyar szívvű katolikus ember.

A huszonötéves évfordulóig sok vesztegetni való idő nincs, tehát munkára föl!

Deák Antal,

áldozópap, a „Lorettó” szerkesztője,
az »Ujpesti kath. Legényegylet»
tisztb. elnöke.

Szt.-Imre ünnepély. Sikerült szép ünnepély folyt le nagy számú közönség előtt nov. 10-én, melyet a Szt. József-finevelő intézet egyetemi hallgatói tartottak. A válogatott műsor kimagasló pontja volt Antalffy Endre, az Egyetemi Lapok szerkesztőjének megnyitó beszéde. Szépen festette a szüztiszta Szt.-Imre herczeg vonzó alakját, mint a magyar kath. ifjuság mindenkor méltó példaképét, kit Isten a földi királyi korona helyett a mennyei örök koronával díszített. A program többi része a következő: 1. *Dal Szt. Imréhez*, Antalffy Endrétől. Férfi karra szerző Schneider Traugott. 2. *Megnyitó beszéd*. 3. *Szent Imre*. Irta és szavalta Kiss Menyhért. 4. *Chopin, Nocturne*. Gordonka sóló, vonós kísérettel. Előadta Orłowski Frigyes. 5. *Felolvasás*, tartotta Eröss József. 6. *Románcz* Ziehrer op. 319. Vonós quintett. 7. *Bűnösök* oltalma Pály Edétől. Szavalta Eröss I. S végül 8) Gall F. *eredeti magyar dalok* éneklésével ért véget az ünnepély, a mely méltó ünneplése volt a magyar királyi herczegnek.

Apróságok

A szent Rózsafüzér áldásai.

II.

Lapunk mult számában feltüntettünk ama megszámlálhatatlan eset közül egynehányat, a melyekben a szent Rózsafüzér hathatós volta az emberi élet bármely esetében kifogástalan volt. Sokkal nagyobb azonban azon esetek száma, a midőn ezen imádság nyomán a feldult ember szív és lélek nyerte vissza békéjét és vált Isten tulajdonává. Ezen esetek közül óhajtunk ez alkalommal egynehányat megemlíteni.

*

1853 ban felakasztottak Elzász vidékén egy 22 éves fiatal embert. Kivégeztetése előtt zsebéből egy Rózsafüzért vett elő és azon megbízás kíséretében nyujtotta át lelkiatyjának, hogy ezt azzal az ízenettel adja át édes anyjának, hogy fia Istennel kibékülve végeztetett ki. Egyuttal elmondta, hogy Rózsafüzérért édes anyjától kapta első szent áldozása napján. Gyermekkorában édes anyjával együtt végezték az első imát, de később elhagyván az édes anyja oltalmát a nagy világba vegyült, a hol nagy vétségeket követett el és a melyekért most meg kell halnia. Huzamosabb ideig ült a börtönben s azon rémséges esküt tette, hogy Istennel ki nem békül. Egy napon azonban zsebében találván szent olvasóját, eszébe jutottak ama kedves emlékek, a melyek a jó anya köré szövődtek, megemlékezett az anyai intelmekről s évek után kezdte ismét a szent Rózsafüzért imádkozni, a melynek következménye a Szűz anya azon kegyelme volt, hogy Istennel kibékülve ment a vesztőhegyre.

*

1846. április utolsó napjaiban szállt Marseillesben Páli sz. Vincze missziós kongregációjának több papja tengerre, hogy Kinába utazván ott hirdessék a szent evangéliumot. Május elő estéje a hajót már a nyílt tengeren találta s a missionáriusok a májusi ájtatosságot, a szűz Anya e kedves hódolatajándékát utjokban a hajón is megakarták tartani. Miután a kapitány a tervet nem ellenezte, a fedélzet egy alkalmas helyén oltárszerű állványra gyertyák között felállították a boldogságos Szűz szobrát. Estefelé miután az egyik missziós pap rövid szent beszédet tartott a sz. Szűzről, elmondták a Rózsafüzért s végül énekeltek egy Mária éneket. E szent ájtatosságban részt vettek a matrózok mind s közülök többen meg is gyóntak: csak a kapitány, ki a néma szemlélő szerepét vitte, látszott közömbösnek az ájtatosság iránt. A missziós pap látván a kapitány közönyét, többször felajánlották érte az esti Rózsafüzért, a melynek következménye az volt, hogy az utolsó ájtatosság után arra kérte a kapitány az egyik papot, hogy gyóntassa meg. Másnap az Ur szent testének vételéhez járult s egész nap a boldogságtól áradó szívvel rebegte: Eitem legboldogabb napja.

*

Egy községben több plébános jött össze s egymással kedélyes beszélgetést folytattak. Közöttük ült egy tekintélyes világi férfiú is, aki azonban a hitet szívéből már régen kizárta. A lelkészek az erős hitről szóltak egyet-mást, a mire az említett úr bevallja, hogy ő is szeretne ily erős hitet, de teljesen lehetetlen ahhoz jutnia. Erre a mellette ülő plébános feléje hajolván, kérdezte: „Hogy-hogy nincs hite? akkor csak kezdje elmondogatni a szent rózsafüzért.” A társalgás ezután tovább folyt Három év mulva ugyanez a plébános levelet kapott, a melynek tartalma ez volt: „Emlékszik-e még ama napra, midőn együtt valánk és bevallám, hogy én is szeretnék erős hittel birni... és ön nekem azt sugta fülembe, hogy mondjam el a szent-Olvast és lesz hitem... Ezen furesza szavak folyton hangzottak fülemben és lassan lelkembe is hatottak. Nem tudtam ellenállni a belső sugallatnak és vettem magamnak Olvasót és kezdtem azt elmondogatni. Örömmel vallom be ma, hogy van már hitem és boldog vagyok és pontosan teljesítem keresztény kötelességeimet.”

Összeállította: *Magas Mihály.*

Irodalom.

A Franklin-Társulat kiadásában megjelenő, Pecz Vilmostól szerkesztett *Ókori Lexikon* nak megjelent a 13-dik füzet, mely a munka I. kötetének 49—52. iveit foglalja magában. A Földrajztól Hadrianusig terjedő czikkek közül kiemeljük a Fulvii, Furi, Furdó, Gaia, Galba, Galenus, Gellii, Gemma, Gens, Geographia, Geponici, Germania, Gigas, Gladiatores, Glaucus, Glossa, Gorgias, Graecia, Grammatikusok, Graphe, Gregorius, Griphi, Gymnasium, Hades, Hadrianus című, nagyobb kiterjedésűeket, továbbá a Gernisara és Gerulata című hungarikumokat. A füzetet 25 ábra díszíti, melyek közül 6 (390. Egy aquincumi fürdő alaprajza. 391. Egy aquincumi fürdő hosszát-metszete, rekonstruált állapotban 394. Ganymedes. Dombormű. N. Muzeum Budapesten. 404. Babsütő-minta Szombathelyről a N. Muzeumban. 405 Kőpohár gladiatorokkal Sopronból. 411. Dis Pater, N. Muzeum Budapesten) hungarikum. A füzet ára 1 korona

Szerkesztői üzenetek

Cs—ő. Köszönet, majd levélben többet.

C. Türelemet, felvilágosítással majd levélben.

U. M. Azt hiszem hallgatástok az ígéret szerint jóra magyarázható. Várom.

(Lezárva nov. 10 én)